

Цього року «Вільне слово» сповнює 65 років існування!

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 19-20/жовтень 2014 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Іван КОВАЧ

ЕТЮД ІЗ ДУБОМ...

Сьогодні, сьогодні
пришов до мене
Жовтень:
жовте листя
жовті груди,
жовті очі,
жовті руки.
У холодному серці:
крила, мов вітер.
Бо де вітер,
там воля
плавиться
оловом,
яке воно
не олово, а слово,
а сльози,
що капають
із дуба

височезного,
мов світ,
і широчезного,
мов степ,
з того дуба
кремезного,
що куриться
шляхами
піднебесся
що впівнеба
займає Усесвіт,
і голосить
про долю,
в якій немає
ні вічності,
ні смертності...
Ні дуба.

У номері:

- *Наша сучасниця – Зірка Сонгом* ➤ стор. 2
- *Лицей ім. Тараса Шевченка* ➤ стор. 3
- *Усікновення Св. І. Хрестителя* ➤ стор. 4
- *В місті Аніна – наша пісня* ➤ стор. 5
- *Горджуесь, що я українка* ➤ стор. 6
- *З діяльності СУР в Сату Марє* ➤ стор. 7
- *Любіть Україну, як сонце...* ➤ стор. 8
- *Бухаресту – 555 років!* ➤ стор. 9
- *«Дні слов'янських культур»* ➤ стор. 10
- *Прес-реліз: «Вирій – 2014»* ➤ стор. 11
- *Молдовські та румунські шляхи* ➤ стор. 12
- *Хору Верхньої Рівни – 65!...* ➤ стор. 13
- *Друзі-однодумці Тараса Шевченка* ➤ стор. 14
- *З днем народження Вас!* ➤ стор. 15
- *Степан Бучута – по Радіо Сігет* ➤ стор. 16

«НАША СУЧАСНИЦЯ»

Наша сучасниця – мати, подруга, кохана, – та, яка завжди поруч, іде нам назустріч, підтримує нас в усьому тому, що вважає за добре, за справедливе. Наша сучасниця бажає бути рівною своєму мужу, хоче ділитись і радістю, і смутком з ним, бажає бути підтриманою в тій мірі, в якій і сама підтримує і терпить, якщо потрібно.

Наша сучасниця – письменник, викладач, лікар, інженер, але і хлібороб. В цьому великому процесі технологічної доби розвиває вона свої природні здібності, є творцем основної клітини суспільства – Родини. В цьому проявляється її сила й вартість. Перед нашою сучасницею завжди було нелегке завдання – збереження нашої національної ідентичності, свідомої української християнської родини, передавання цих вимог майбутнім поколінням.

Рубрику веде

Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

ЗІРКА БОЙКО-СОНГОТ

Народилася пані Зірка Бойко-Сонгот у великому українському селі Русь-Полянні в сім'ї двох особистостей – мати – обдарований викладач музики, відомий диригент мішаного хору, батько – священник.

Пришельці з Чернівців присвятили своє життя добрим і побожним горянам.

Кілька рядків заслуговує покійна Марія Бойко. Добре підготовлена, з народженим талантом, вона принесла славу школі і селу своєю викладацькою працею та як невтомний диригент хору, який налічував 100 осіб. Полянський хор під її керівництвом уважався одним з найпопулярніших хорів

Мараморощини, і не лише. З конкурсів поверталися із похвальними грамотами.

Пані Зірка Сонгот – дочка покійної і, як кажуть у народі: «Яблуко не падає далеко від яблуні», – успадкувала від своїх батьків хист і любов до музики, до прекрасних мелодійних українських пісень, які зачаровують серця всіх тих, які люблять усе наше рідне.

Ще з дитинства вона співала за музичними нотами та грала на акордеоні. Після закінчення гімназії поступила до Сігетського ліцею. Тут мала можливість ходити до школи мистецтв, до класу скрипки. Її викладачем був засновник школи – покійний професор Михайло Митринюк, відомий диригент хору та директор ліцею ім. Т.Г. Шевченка.

Він виявив у неї здібності і голос оперної співачки і почав із нею вправи для розвитку її таланту. На жаль, через надті хвилювання, так і не змогла вона піти бажаним шляхом.

Під час навчання у ліцеї бажала поступити на філологічний факультет, але Всевишній Господь приготував для неї інше, і вона вдячна Йому за це, бо Він обдарував її прекрасним голосом та особливим музикальним слухом, а батьки прищепили любов до музики, до чудової української пісні.

В 1977 році вона одружилася із полянським хлопцем – викладачем Б. Сонготом, а через кілька років стала мамою двох гарних і здорових синочків, які ошчасливили їхню сім'ю.

Бажання вчитися іноземної мови сповнилося, і вона закінчила факультет філології в Бухаресті.

Викладала у рідному селі французьку мову та музику, без якої не могла уявити своє життя.

«Після 1989 р. я поїхала вчитися в Україну, бо відновилося і проросло новими паростками в моєму серці любов до музики та бажання вчитися.

В той період (4 роки), далеко від сім'ї, від рідних моїх, але дуже щаслива, отримала грамоту викладача музики та диригента хору.

Це був 1995 рік, – каже пані Зірка.

Опісля склала вступний іспит I-ого ступеня до Клузької Консерваторії. Від того часу почала працювати викладачем музики у школах в центрі села та в присілку Горб.

Всю свою викладацьку діяльність присвятила культурно-артистичній праці шкіл та села.

Керує хором на чотири голоси, з яким брала участь на різних концертах у рідному селі та різних селах Мараморощини – в Кривому, Рускові, Лузі, Сігеті та в інших населених пунктах.

Також заснувала і керує дитячим хором. На жаль, у цей період наша молодь подалася на заробітки у чужі краї, або вчитися у різні міста країни.

«Я щаслива і радію, що Полянський хор завжди повертається із грамотами з різних концертів, користується успіхом та повагою з боку слухачів. Члени хору – любителі наших прекрасних, мелодійних пісень. Одні з них були членами того хору, який був керований моєю мамою та налічував сто осіб», – каже пані Зірка.

Велика честь випала пані З. Сонгот керувати і церковним хором села, якого приготував і бере з ним участь у «Концерт-фестивалі колядок, організованим СУР у місті Сігеті. За це в неї вже кілька грамот.

Свою працю пані Зірка робить совісно, з любов'ю і душею. В неї ще багато інших ідей та проектів, які бажала б здійснити. Шлях до гармонійного співу, прекрасної української

Марія БОЙКО

мелодійної пісні, розпочатий колись її мамою, це шлях, якого Всевишній Господь присудив і п. Зірці Сонгот, повинен продовжуватися ще багато-багато років.

Особисто бажую пані Зірці Бойко-Сонгот, щоб кількість членів хору досягла тієї цифри – сто, – до цифри хору, керованого колись її покійною мамою.

Марія ЧУБІКА

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІЦЕЙ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА, ЩО В СІГЕТІ, ОСПОРЮВАНИЙ ДЕЯКИМИ УСТАНОВАМИ

Я прочитав у щоденнику «Graiul Maramureşului» про оспорювання між Марамуреським інспекторатом з освіти та Мерією муніципалітету Сігету Мармаціей щодо Українського ліцею ім. Т. Шевченка, і приєднуюсь до думки пана Префекта Антона Рогіяна, згідно з якою «не бажається її вирішення, і не знаю чому».

Як голова Союзу українців Румунії і колишній депутат Парламенту Румунії, повідомляю вас, що доля єдиного українського ліцею в Румунії мене турбувала щораз.

Це оспорювання між Марамороським шкільним інспекторатом та Мерією муніципалітету Сігету Мармаціей існувало й дотепер, ще й до того, ніж став функціонувати цей ліцей. Але я хотів би представити вам коротку історію цієї акції.

Наказом Міністра освіти н-р 33435 з 29 липня 1996 р., виданим Марамороському шкільному інспекторату, зареєстрованим н-ром 3002/12.08.1996, зазначається: «Повідомляємо, що ухвалено, починаючи з шкільного 1996-1997 р., функціонування Ліцею ім. Тараса Шевченка на Площі Лібертеції н-р 9. Просимо змінити і доповнити доуніверситетську мережу 1996/1997 р., яка була вам передана за зверненням н-р 33984/1996».

Цей наказ міністра залежався в шухляді Шкільного інспекторату аж до 1997 р., коли, 17 вересня 1997 р., і був відновлений Український ліцей в присутності президента Румунії Еміла Константінеску.

Завдяки моїм інтерпеляціям в рамках Парламенту Румунії на адресу Міністерства виховання і дослідження, тодішній міністр Міхаїл Гердеу ухвалив більше заходів щодо необхідності відродження числа посад в рамках апарату шкільних інспекторатів для функцій по врядуванню та контролю, інспекторів з української мови для повітів Марамуреш та Сату Маре, посаду міжповітового інспектора по спеціальності з повною нормою, а також для інших груп повітів: Караш-Северін, Арад, Тіміш, Ботошань і Сучава, Тульча і Галаць (адреса н-р 10378/07.02.2007).

Інший наказ міністра, н-р 10379/07.02.2007, стосується Ліцею ім. Тараса Шевченка, що в Сігету Мармаціей, з пропозиціями для:

- повної реабілітації будинку ліцею;
- розширення шкільної площі з варіантом надбудови будівлі та звільнення всієї площі з партеру, зайнятого Спортивним клубом, та влаштування гуртожитка для учнів із сіл повіту, або з інших повітів;
- виділення мікробуза для транспортування учнів із довколишніх сіл.

І третій наказ, н-р 10380/07.02.2007, який передбачає:

«В контексті потреби відродження освіти українською мовою, враховуючи піднесені проблеми на зустрічі, організованій Союзом українців Румунії, на якій брали участь представники Міністерства закордонних справ, Міністерства культури і культів, нашого міністерства, голови філії СУР, пропонуємо заснування Центру для формування педкадрів в рамках Сігетського ліцею ім. Тараса Шевченка в повіті Марамуреш з метою підготовки та вдосконалення підкадрів, які викладають різні предмети українською мовою».

Ці накази були передані Шкільному інспекторату повіту Марамуреш, інспекторат маючи обов'язок вирішити їх розпорядження.

Було видане Рішення н-р 31/2007 Місцевої ради муніципалітету Сігету Мармаціей щодо ухвалення деяких заходів для розширення діяльності Ліцею ім. Тараса Шевченка:

«Ст. 1. Ухвалюється розширення діяльності Ліцею ім. Тараса Шевченка в корпусі, в якому тепер діє Сігетський шкільний спортивний клуб, а також переміщення його діяльності в рамки

Шкільного комплексу для дрібної індустрії та послуг і Школи ім. Джордже Кошбука в муніципалітету Сігету Мармаціей.

Ст.2. Робити для повної реабілітації і модернізації будівлі, необхідні для збільшення спроможності охоплення шкільною сіткою освітньої одиниці, а

також і для заснування в її рамках Центру для формування педкадрів, які викладають українською мовою, будуть здійснені Мерією муніципалітету Сігету Мармаціей та Шкільним інспекторатом повіту Марамуреш із сум, виділених з цим призначенням Міністерством виховання, досліджень і молоді, або з інших джерел, виключаючи власні джерела із місцевого бюджету муніципалітету Сігету Мармаціей».

Я пробував підтримати і прискорити здійснення цих робіт для Українського ліцею, але, гадаю, що байдужість або невідповідна турбота з боку вирішальних факторів призвела до зволікання сприятливого вирішення діяльності в цьому ліцеї з давніми традиціями в муніципалітету Сігету Мармаціей.

Нагадаємо, що після Другої світової війни перший випуск тодішнього Українського змішаного (дівчата і хлопці) ліцею відбувся в 1950-1951 році, і радіємо, що одні з випускників живуть і сьогодні.

Я й сам випускник українського ліцею в 1962 р., а перші класи ліцею я відвідував у нинішньому будинку Мерії міста Сігету Мармаціей. Опісля великими зусиллями батьків була побудована будівля нинішнього Педагогічного ліцею ім. Короля Фердинанда, де розгортала свою діяльність Українська середня школа, з якої потім ми були переміщені до нинішнього ліцею ім. Драгоша Воде.

Гуртожиток Української середньої школи в Сігету Мармаціей діяв на вул. ім. Аврама Янку н-р 6 в будинку, який начислював 46 кімнат площею 2.450, 92 кв м з відповідного для будівлі площею городу на 841 кв м.

Ця будівля була найнята потім Марамуреському мистецькому кооперативу за контрактом про це н-р 1870/28 березня 1983 р., а тепер у ній функціонує відділення Університету ім. Бабеша-Бойой з м. Клуж-Напока.

Існувала і Нормальна школа українців у Сігету Мармаціей на початку ХХ-ого ст., після 1900 р., яка діяла в будинках, що знаходяться напроти нинішньої Мерії.

Всі ці будинки не були повернені українській меншині і справедливо вважаємо, що Мерія муніципалітету Сігету Мармаціей і Місцева рада морально зобов'язані підтримувати відродження освіти українською мовою, щоб відповідно забезпечити функціонування Українського педагогічного ліцею ім. Тараса Шевченка в м. Сігету Мармаціей.

Степан БУЧУТА,
голова СУР

(26 вересня 2014 р.)
(За «Graiul Maramureşului»)

Душевна пожива

УСІКНОВЕННЯ ГОЛОВИ СВЯТОГО ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ

(Закінчення. Поч. у н-р 17-18/2014 р.)

Кожного року 11-ого вересня за старим стилем православна церква вшановує сумну пам'ятку смерті Івана Хрестителя. Як дізнаємося, читаючи сторінки Святого Письма, маємо можливість зрозуміти, що він був останнім пророком Старого Завіту і «найбільшим народженим від жінок» (Мт. 11,11).

Пояснення цього знаходжу в тому, що наша православна церква протягом цілого року містить записане велике число святих по два, три або й більше разів. Але ніхто з них не народився святим, так, як сталося рожденство Івана Хрестителя. Інші святі отримали свою святість протягом життя.

Якраз тому відсвятковуємо святого, його празник рожденства, що ні один з інших святих протягом року немає, крім Пресвятої Діви Марії, яка, хоча й не народилася святою, та в ранній молодості Благовіщення скоро настала святою. Спогадавши про народження святого Івана Хрестителя, обов'язково поясню це і на підставі Святого Письма. Записано в Св.Ап. та Св. Луки (122.3941), що, випадково відвідавши Діва Марія свою родичку Єлисавету в гірську околицю в місті Юди і почувши Єлисавета привіт Марії, здригнулася дитина в її лоні і Єлисавета наповнилася Святим Духом. Якраз це і був відмінний момент, коли

Єлисавета стала святою особою, а у свій час також народився Святий Іван Хреститель.

Ще від народження Івана Хрестителя, він був вибраний і даний Богом, щоб скорше народився. Це для того, щоб готувати дорогу Спасителю всього світу Ісусу Христу.

Для цього він пішов і проповідував всім народам в пустині Юдейській і говорив: «Покайтеся, бо приблизилося Небесне Царствіє» (Мт.3:2)). Він щиро просив всі народи, говорив їм: «Приготуйте Господню дорогу, вирівняйте стежки Його». Його бажання було: щоб усі жили побожно, совісно і правильно. На жаль, такої совісті не всі хотіли мати.

Про причину смерті Івана Хрестителя. Стараючись встановити, справити беззаконне життя, Ірод-цар, хоч і визнавав, що Він пророк Божий і Святий, все ж, кинув Його в тюрму, щоб мати можливість далі жити у беззаконні з Іродіадою, жінкою брата свого Філіпа.

З нагоди дня народження Ірода, дочка Іродіади Соломея танцювала чудово з вуйком своїм Іродом-царем. Йому дуже сподобався танець, і хоча він пообіцяв їй половину царського палату, її матір Іродіада нічого не бажала, крім того, щоб принести їй з тюрми голову Івана Хрестителя. Вона щиро прийняла її, з диявольським задоволенням того, що відтепер вже ніхто їх не буде тривожити, ні критикувати.

Цей великий спільний гріх трьох беззаконників (царя Ірода, Іродіади та Соломеї) не приніс їм щастя.

Господь Бог за убиство святої особи Івана Хрестителя скоро заплатив їм страшенною, трагічною смертю ще в молоді роки їхнього життя, як записано в Книзі життя святих.

Всі совісні православні християни кожного року 11-ого вересня відзначають день свята Усікновення голови Святого Івана Хрестителя, зустрічають його зі строгим постом і молитвою, тим більше, що він був перший, що проповідував про Царство Небесне, і перший, що постраждав страшенною мученицькою смертю за віру Христову.

Він ніколи не боявся ні книжників, ні фарисеїв, навіть самого царя Ірода, постійно хотів правди і справедливості, бо ненавидів гріха. Мабуть, і нам необхідно нічого не боятися, коли знаємо, що правда знаходиться на нашій стороні, завжди потрібно надіятися на Божу допомогу, бо Господь допоможе нам! Нехай піднесеться до Бога наша молитва, щоб Він давав нам віру і нагоду завжди служити Богу.

Утверди, Боже, віру православну, православних християн на всі дні життя нашого!

Симона ЛЕВА

III-й випуск фестивалю «Lingua FEST»

17 жовтня 2014 р. в Бухаресті відбувся III-й випуск фестивалю «Lingua FEST», подія, яка закінчила цикл культурних акцій, присвячених Європейському дню мови 2014 р. На зустрічі були присутні Юлія Деутч – представник Європейської комісії в Румунії, Еніко-Котолін Лозіко – державний секретар Уряду Румунії, Анка Пегулеску – головний інспектор та Августин Мігалаке – радник європейського бізнесу Міністерства національного виховання.

Найкращі проекти 2014 р. щодо викладання та навчання іноземних мов одержали європейський мовний сертифікат (European Language Label). Крім цього, був показаний уривок з документального фільму на тему «Чому Румунія?» з метою надати відповідь, чому громадяни Англії, Росії, Палестини, Голландії та інших країн вибрали Румунію та її мову вивчати.

На головну тему учасникам було запропоновано обговорювання щодо важливості навчання іноземних мов в актуальному контексті, опираючись на теми: мобільність і розвивання мовних концепцій, мовна освіта та іноземні мови на ринку праці.

Роман ПЕТРАШУК

ГУМОР

***

Лежить мужик в комі. Приходить до нього кум.

Розставив на тумбочці біля ліжка огірочки, сало, поросятко зажарене, горілочку, налив собі стакан та й плаче:

– Ой, куме, як же ж я без Вас буду це поросятко їсти, цю горілочку пити?!

А тут раз, рука, така бліда, з-під простирадла і хватить за стакан.

– Куме, Ви ж у комі!

– Ну то й що? КОМА – ЦЕ ще НЕ КРАПКА!!!

***

Дзвінок з Москви до Києва:

– Добрий день!

– Слава Україні!

– Ой... я вас прошу, давайте без цього!

– Ви про що?

– Ну... Слава Україні...

– Героям Слава!

На релігійну тему

ПОЖИВА ТІЛЕСНА, ПОЖИВА ДУШЕВНА

Осінь – як третя пора року. Вона, щоправда, наводить на людські серця певні ностальгії. А це тому, що роздягає природу від усього того, чим красилася від початку весни. Але вона є і та, яка наповняє всіляким добром людські комори, пивниці та стодоли для поживи тілесної людей.

Для цього людина докладе всі зусилля: щоб обробити землю і попросити Бога, щоб Він дав «Добре поліття та урожай плодів земних».

Осінь приводить Рік до кінця, бо вона передає його місяцю грудню, з яким кінчається «цивільний» Рік. Годиться нагадати, що Рік двоякий у Православній церкві: цивільний і церковний. Церковний Рік починається з першим днем осінньої пори – 1 вересня. А першим святом у церковнім календарі – це Рождество Пресвятої Діви Марії. Це свято дуже важне, бо від нього походять інші великі Празники Господські, Церква вважаючи Пресвятую Діву Марію початком людського спасіння. У пісні Тропаря на цей урочистий день співають: «Різдво Твоє, Богородице Діво, радість звістило всій вселенній, з Тебе-бо засіяло Сонце Правди – Христос Бог наш...». Отже, не мало як бути Різдво Христове, Хрещення, Воскресіння, Воздвиження та інші свята без Пресвятої Богородиці Діви Марії.

Багато церков, як у нашій краї, так і в цілому світі відзначають Храм «Рождества Пресвятої Діви Марії». Між ними носить цей Храм і нова українська православна церква села Сока повіту Тіміш. Цього року, як і минулими роками, тут відбувалися величаві Богослужіння в неділю 21-го вересня ц.р. Божественну Літургію відслужували у соборі 8 священників, які прибули з різних українських парафій Банату зі своїми протесіями та вірниками.

Відповідь у Богослужінні подавав тутешній церковний хор, до якого причинялася група дівчат села Бистрий повіту Марамориш під проводом автора цих рядків, які проспівали у церкві декілька пісень на честь Пресвятої Діви Марії.

Зі сторони Високопреподобного Отця Вікарія Івана Піцури було передано вірникам цієї парафії, настоятелю церкви та всім присутнім Боже благословіння та побажання добра та благочестя.

Хочу підкреслити, що українські православні вірники з Банату не піддалися тому звичаю, який поширився у цій зоні, де храмове свято більшістю християн відзначається поза церквою, десь там на сцені з музикою, народними співами і танцю, бо все це, на жаль, носить назву «RUGA» від слова «Rugăciune» (Молитва). Не годиться брати таку назву на такі події, бо RUGA – МОЛИТВА – це Пожива душі, бо самий Ісус Христос каже: «Не тільки осліпом буде жити людина, а і всіляким словом, що виходить із уст Божих». Це Боже слово знаходиться у Церкві, а Церква – джерело «Живої Води» та комора «Душевної Поживи». Тож, перше місце треба дати Церкві, і лише потім можна повеселитися у рамках моральності.

І тут, після Богослужіння у церкві, всі гості були запрошені до трапези-обіду.

Після обіду в культурному домі відбувся фестиваль української пісні і танцю, на сцені якого виступали групи українських самодіяльних артистів Банату, також румунів та інших національних меншин. Поруч цих груп виступала також і група дівчат із далекого Марамориша, із села Бистрий – «Веселі гуцули», які потішили своїх колишніх сусідів села Красний, теперішніх мешканців села Соки.

Фестиваль був дуже гарно організований на кошти СУР Тіміського повіту під проводом голови, пана Юрія Глеби, першого заступника голови СУР, та пароха Християна Арделяна, який зі своєю групою танцюристів розпочав фестиваль і закінчив його успішно. Ця група соканських українських танцюристів вже відома не лише у Банатському краї, а і в інших повітах.

Священик-пенсіонер Іван АРДЕЛЯН,
с. Бистрий, Мараморощина

КАРСАШСЕВЕРІНСЬКА АНІНА ПРИЙНЯЛА ЗНОВУ
УКРАЇНСЬКУ МИЛОЗВУЧНУ ПІСНЮ

Між іншими місцевостями повіту Караш-Северін, в котрих проживають українці, числиться і місто Аніна, колишній шахтарський пункт, мальовниче гірське місто. Всі приходять, всі його гості зачаровані його природою. Не велике число українців залишились у місті, інші порозходились в інші країни на зарібок, проте інженер Всеволод Вершигора вже давно зібрав їх і заснував Сурівську організацію. І так, 28.09.2014 р. відбулася ще одна гарна зустріч художніх колективів повіту Караш-Северін з українцями м. Аніни. В кварталі Штаердорф, в якому колись жило велике число німців, вони і тепер зустрічаються, зберігають свої традиції, свою культуру.

Це свято було організоване Союзом українців Румунії. З боку мерії був присутній віцемер п. Раду Ніколає. Із вітальними словами виступив на сцені п. В. Вершигора – голова місцевої організації, ласкаво привітавши всі колективи, побажавши їм успіхів, запросив п. Івана Лібера виступити.

В своїх словах п. Лібер підкреслив красоту української пісні, бо українці не розлучаються з піснею, назвав обробки одних із найкращих українських пісень. Так само представив ряд пісень різного характеру, кожна пісня маючи свій зміст, оскільки в них оспіваний кожний момент із життя людини: сімейні, весільні і т.д. Брали участь в концерті художні колективи: хор

«Голос українців» (диригент І. Лібер), жіночий гурт Корнуцельський «Барвінок», яким керує Циля Шушко і танцювальна група школи Корнуцела (керівник – проф. Михайло Бобик). Виступив на сцені також мішаний хор «Голос українців» з піснею «Живи, українська родино», потім – «Банати, Банати» та іншими піснями.

Опісля – жіночий гурт «Барвінок». Веселий гурт, як завжди, розвеселив народними піснями і коломийками публіку, а їх музиканти-акордеоністи підтримували гурт і виконали ряд українських мелодій, здобувши гучні оплески.

Послідували учні школи в гарних українських костюмах, просто запаливши зал з народним українським танцем.

Заходиться сказати ту правду, що всім тим чинникам, які реалізують такі свята, зустрічі можна низько поклонитися за всі докладені зусилля. (Шкода тільки, що не завжди можна зібрати на такі заходи якнайбільше глядачів, наших українців, які були б раді послухати рідну мову, українську пісню...).

На закінченні концерту хор «Голос українців», відклоняючись, проспівав гарну українську пісню «До побачення».

Я переконалась з усіма присутніми на святі, що п. В. Вершигора був найщасливіший, бо знову в його місцевості пролунала українська пісня, така мила і люба, з якою розлучитися було важко.

А я ще скажу: «Хай завжди всюди і всюди лунає наша українська пісня!».

Анна БЕРЕГІЙ

Особистості

Горджусь, що я – українка

(Закінчення. Поч. у н-р 13-14/2014 р.)

Вже тоді Одарка Василівна зрозуміла, що значить бути справжнім патріотом своєї Батьківщини. Нелегкі випробування пройшла. Особливо після закінчення медичного інституту 1958 року, коли її направили на роботу в Кіцманську районну лікарню. Не раз молилася перед образами, чого це в житті зовсім не так, як говорили їм на лекціях в інституті, писала періодична преса, показували у кінофільмах, передавали по радіо. Просила в Бога захисту і справедливості, щоб все було так, як вимагає того Основний закон – Конституція.

Розпочала трудову діяльність терапевтом у лікарні. Важко було спочатку. Не думала, що зіткнеться з багатьма труднощами, побачить стільки людських бід, кривд і неправди, коли говорилося одне, а робилося зовсім інше, проте вголос про це не можна було промовляти, бо вважали тебе неблагойдним елементом. За це не одного позбавляли роботи і видавали в тодішні тоталітарні часи «вовчий білет». Могли відправити на перевиховання в далекі від дому краї: чи то в Сибір, або навіть в божевільню.

– Що ж робити? – роздумувала молодий спеціаліст. – Як жити далі? Закінчила інститут з відзнакою. Треба якось прижитися, адже попереду ще ціле життя. Яким воно буде? І тут пригадала батькову науку:

– Будь, доню, чесною, справедливою людиною. Допомагай бідним чим можеш. За все матимеш від них подяку. Пам'ятай слова нашого Кобзаря Тараса Шевченка: «Борітеся, поборете, вам Бог помагає...».

І Одарка Василівна твердо вирішила, що скільки вистачить сил, енергії та умінь, здоров'я, вона допомагатиме людям за всяку ціну, хоч би це коштувало їй звільнення з роботи. І свого слова вона дотримала. Хоча нелегко давалося. Бачила, як бідні люди залишаються наодинці зі своїми бідами. І тут на допомогу приходила лікар за фахом – Одарка Старинська. Працюючи вже пізніше заступником головного лікаря по амбулаторно-поліклінічній роботі, з 1969 року – завідувачою районною поліклінікою і по сьогоднішній час, залишилася вірною клятві Гіппократа. Все своє життя вона віддала людям, збереженню їх здоров'я, пропаганді здорового способу життя, профілактичній роботі.

– Наша Одарка Старинська вийшла з народу і живе для народу, – говорять про неї вдячні пацієнти, яких не одного повернула з того світу і нині вони радіють життю.

Я добре знаю цю надзвичайно милу, ввічливу і привітну жінку. Не раз доводилося звертатися до неї по допомогу.

Коли в когось стається якась біда, кажуть, зверніться до Одарки Василівни, вона вам обов'язково допоможе. І це правда. Їй притаманна одна з найважливіших рис людини – чуйність. Від неї цього не забереш.

– Що можете сказати про свою колегу по роботі, завідувачою поліклінікою Одарку Старинську? – запитую головного лікаря Кіцманської районної лікарні Василя Михайловича Місевича.

– Одарка Василівна – це людина з великої літери. Про неї можна було б написати кількатомне видання. Адже все своє життя вона служила і нині служить людям, Віддає їм часточку свого серця, особливо хворим, немічним, престарілим, які залишилися наодинці самі з собою. Приємно працювати з таким досвідченим професійним спеціалістом. Дивуюся і радію, звідки в неї така велика людська сила, яка на своїх плечах зуміла перенести і переносить увесь тягар життя. Хочеться сподіватися, що вона як жінка, матір, бабуся разом з усіма жінками завжди буде ініціатором добрих справ, які допоможуть подолати Україні нинішню кризу і стати процвітаючою і сильною державою.

Одарка Василівна – відмінник охорони здоров'я, понад 50 років невтомно трудиться у цій галузі. Хоч уже давно на заслуженому відпочинку, проте й по сьогодні добре справляється зі своїми обов'язками. З радістю згадує ті роки, коли обиралась депутатом районної ради, працювала головою постійної комісії з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства, головою постійної комісії з питань соціального захисту населення.

З 1977 року Одарка Василівна очолювала жіночу раду, тепер – районну Спілку жінок України. Багато добрих справ на її рахунку. Назавжди запам'яталися вечори-зустрічі з людьми, які вийшли на пенсію. Адже в міру своїх можливостей вони і сьогодні передають свій багатий досвід молодим, вчать їх будувати нову державу.

Крім того, Одарка Василівна довгі роки входить до районної і обласної ради ветеранів, бере активну участь у волонтерському русі району. Своє найперше завдання вбачає у соціальній підтримці найменш захищених людей, збереженню здоров'я кіцманчан, проведенню профілактичної роботи з метою виявлення хвороб на ранніх стадіях.

Молоді медичні працівники щиро вдячні наставниці за ту допомогу, яку вона надає у повсякденній роботі з пацієнтами. Адже за її плечима понад піввіковий стаж медика-професіонала. Тому бажають ветерану у честь її 80-річчя від дня народження міцного здоров'я, й надалі бути такою життєрадісною, енергійною людиною.

Відзначаючи 23-ю річницю від Дня Незалежності України пані Одарка Старинська, як і всі наші буковинці, щиро радіє цією подією, цим великим для усіх нас святом. Український народ віками боровся за свою свободу і незалежність. Чимало випробувань довелося перенести. Були і тюрми, поневіряння, колючі дроти, далекий Сибір. Та віру у правду і краще майбутнє не вдалось убити. Тернистими шляхами ішли до перемоги, до власної держави, і заповітна мрія здійснилася. Одарка Василівна гордиться тим, що може вільно розмовляти українською мовою. Пишається тим, що живе у незалежній державі і народилася у великий день Хрещення Київської Русі.

– Горджусь, що я – українка, – говорить Одарка Василівна, – Переконана і твердо вірю, що наш український народ, сьогоднішня нова влада на чолі з новим Президентом Петром Порошенком, Прем'єр-Міністром Арсенієм Яценюком зроблять все для того, щоб не дати російському агресорові на чолі з Володимиром Путіним розчленити і занепасти Україну, докладуть всі зусилля, щоб ми жили у єдності, щоб наше майбутнє покоління спокійно жило у тому великому будинку під назвою Україна, в якому будуть панувати вічно добробут, злагода, взаєморозуміння, щастя і мир.

Зі святом Вас, дорогі українці!

З Днем Незалежності!

Йосип ПАЛАТИНСЬКИЙ,

член Української Асоціації
письменників Західного регіону,
Національної спілки
журналістів України,
м. Кіцмань, Чернівецька обл.

Про діяльність філії Сату Марє Союзу українців Румунії щодо налагодження співпраці із Закарпатською областю України

У статуті Союзу українців Румунії передбачена підтримка контактів з дипломатичними представництвами України в Румунії, з державними установами України, неурядовими українськими організаціями з історичної батьківщини та представлення української меншини в стосунках з офіційними органами державної влади усіх рівнів, внутрішніми і закордонними неурядовими організаціями.

Таким чином Союз Українців Румунії (філія Сату Марє) минулого року почала налагоджувати і сприяти контактам між різними установами Сатумарського повіту та Закарпатською областю (з селами Виноградівського району Хижа, Новоселиця та Черна) у сфері співробітництва між сільськими радами у галузі культури та

надання допомоги у пошуках партнерів із румунської сторони у написанні спільних проектів, що фінансуються Європейським Союзом. Це була перша офіційна зустріч низових органів самоуправління після 1945 року. Делегація відвідала соціальні заклади сіл, взяла участь у фестивалях „Чернянська начанка” та „Волоські страви”. У ході цих зустрічей голови територіальних громад знайшли багато спільних проблем, які необхідно вирішити найближчим часом. Також було домовлено про підписання угоди про партнерські зв'язки у рамках транскордонного співробітництва. Таким чином у 2013 році була підписана угода про партнерські стосунки з селом Мікула, повіт Сату Марє, де проживає українське населення.

Інше питання, яке обговорювалося, – відновлення роботи пункту перетину кордону Тарна Марє – Хижа, а згодом будівництво сучасного переходу, який буде відповідати європейським стандартам. Кордон в одну мить роз'єднав багато родин. Аби вони нарешті могли бачитися, двадцять років тому українська влада відкрила в селі пішохідний перепускний пункт спрощеного перетину кордону. Він проіснував до 2004 року. Тоді повин зруйнувала місток через річку Холт, що з'єднував дві держави. Люди сподіваються, що перехід колись-таки знову об'єднає дві частини села. Вони згадують, що коли працював пункт пропуску, селянам видавали спеціальні перепустки. Документ дозволяв 36 разів перетинати українсько-румунський кордон навіть без закордонного паспорта. Про родинні зустрічі селяни нині тільки згадують. А так хочеться, щоб від слів ми перейшли до справи зближення наших народів.

Перший крок у цій справі відбувся 15 липня 2014 року, коли село Тарна Марє (повіт Сату Марє, Румунія) та село Хижа (Виноградівський район, Україна) підписали документ про селопобратими. Голова села Тарна Марє Моніка Собіус разом з радниками сільської ради та громадою села з хлібом та сіллю прийняли українську делегацію. А фольклорний ансамбль «Квіти Тарне» представили прекрасну мистецьку програму. Українська делегація у складі голови села Хижа Виноградівського району Івана Гайдюка, депутата Виноградівської районної адміністрації Татяни Граб (колишньої голови Виноградівської держадміністрації, яка започаткувала співробітництво з повітом Сату Марє та селами повіту), голови села Черна Виноградівського району Василя Івашко та разом з представниками сільської ради Тарна Марє, домовилися про співробітництво на майбутнє, план культурних обмінів і про реалізацію спільних транскордонних проектів.

Цього року Союз Українців Румунії (філія Сату Марє) допоміг у налагодженні партнерських стосунків між культурними закладами Сату Марє – Сатумарський Повітовий центр збереження та просування традиційної культури та Виноградівською районною державною адміністрацією, в тому числі з сільськими радами сіл Хижа, Черна, Новоселиця та Велятинською сільською радою Хустського району. Були налагоджені контакти у сфері культури та освіти. Подібні заходи в культурному житті населення цього регіону мають на меті підняти рівень національної свідомості, відновити звичаї й обряди, відродити фольклорну спадщину. Розвиток культурних зв'язків виявляється у розширенні обміну між творчими організаціями, закладами культури та освіти України та Румунії. Директор Повітового центру збереження та просування традиційної культури Сату Марє Феліціан Поп, хоча і румун по походженню, любить Україну та українців цілою душею і робить все для того, щоб про традиції та український фольклор дізналися і сусіди. Таким чином перші кроки у співробітництві були зроблені тоді, коли перші українські самодіяльні народні ансамблі сіл Хижа, Черна (Виноградівський район) та Велятино (Хустський район) були запрошені на різні фестивалі та дні сіл, які щорічно проводяться у повіті Сату Марє. Союз Українців Румунії (філія Сату Марє) сприяє налагодженню співробітництва цього закладу і робить все для того, щоб про українців та Україну не забували, щоб сусідній повіт краще ознайомився з українською історією, культурою, звичаями та традиціями.

Інший крок роботи СУР (філія Сату Марє) – це сприяння поглибленню співпраці Повітової ради Сату Марє та Закарпатської області (Виноградівською та Хустською держадміністрацією та Хустською районною радою) у всіх сферах життя.

Отже, в період 27 – 28 серпня 2014 року, делегація на чолі з головою Повітової ради Сату-Марє Адріаном Штефом здійснила візит до Виноградівського та Хустського районів Закарпатської області. У складі Сатумарської делегації також взяли участь директор Повітового центру збереження та сприяння культурі Сату Марє Феліціан Поп, заступник директора Повітової бібліотеки Роберт Ласло, редактор газети «Журналул де Сату-Марє» Джордже Негра та генеральний секретар СУР д-р Ірина Люба Горват.

У Виноградіві сатумарську делегацію прийняли голова районної державної адміністрації Віталій Любка, начальник відділу туризму, рекреації і транскордонного співробітництва Святослав Гал та начальник відділу культури райдержадміністрації Василь Югас. Крім того, були присутні сільські голови сіл Хижа Іван Гайдук та Черна Василь Івашко, ініціатори цього співробітництва з української сторони. У рамках урочистого заходу, що пройшов у приміщенні Виноградівської районної бібліотеки, два голови підписали Протокол про наміри між Виноградівською районною адміністрацією та повітом Сату Марє. Обидві сторони відмітили, що підписання Протоколу про наміри відкриває реальні перспективи для економічного, культурного, освітнього і туристичного співробітництва, ця співпраця буде дуже корисною для запровадження спільних європейських проектів. У рамках візиту сатумарська делегація відвідала і пропускний пункт Хижа-Тарна Марє, закритий у 2004 році. В даний час, обидві сторони шукають шляхи відновлення цього прикордонного пункту, що може призвести до пожвавлення економічного та соціального життя в регіоні. Голова Сатумарської повітової ради Адріан Штеф пообіцяв вжити необхідних заходів в Румунії, закликаючи зробити те саме пана Віталія Любка, щоб прискорити відкриття пропускового пункту.

28 серпня відбулася зустріч у Хусті голови Повітової ради Сату Марє Адріана Штефа з головою районної державної адміністрації Василем Губалем у ході якої було узгоджено головні дії, які стосуються підписання аналогічного Протоколу з сусіднім Хустським районом.

(Продовження на 11 стор.)

Ірина-Люба ГОРВАТ,
Генеральний секретар СУР

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Казка про Осінь

Давно це було, у краї щасливім та квітучім. Ніколи не було там холодно, ніхто не сумував і не журився. Правив цим краєм цар, що мав одну доньку — царівну Осінь. Росла вона стрункою та гарною: мала коси, як золото, очі — як синє небо. Коли виповнилося їй вісімнадцять років, посватався до неї славний лицар Вересень.

Погодилась Осінь, бо припав їй до серця цей юнак. Лише висловила бажання, щоб приніс він весільний подарунок — перли заморські. Вирушив лицар у путь-дорогу, а царівна взялась до роботи — гаптувати вбрання весільне. Була вона вмілою та спритною — і за якийсь тиждень вигаптувала і фату, і сукню. Одного дня сиділа вона біля вікна світлиці. Раптом бачить: вершник скаче до палацу. То був чаклун Жовтень. Під'їхав, гарцюючи, до вікна й вітається:

— Здрастуй, царівно Осінь! Почув я про твою красу незрівнянну, і от я біля твоїх ніг. Прошу тебе, будь мою дружиною! Привіз я весільні подарунки: парчу золоту і корали багряні.

Промовляє Жовтень, а водночас чарує, чарує — та й зачарував царівну Осінь. Забула вона свого нареченого і дала згоду бути Жовтневі за дружину. Вже й день весілля з ним призначила.

От і настав цей день. З усіх-усюд з'їхалися гості. Лине музика, пісні величальні. Веселяться гості, п'ють мед-вино за здоров'я моло-

дих, танцюють, співають. Саме в цей час Вересень повернувся з весільним дарунком. Зупинив коня й питає в людей:

— Що це святкують?

— Наша царівна Осінь за Жовтня заміж іде!

Побачила царівна Осінь, що небо затягло хмарами, визирнула у вікно — а там у траві перли розсипані. Вмить згадала вона про нареченого свого і зрозуміла, що була зачарованою. У гніві кинулась до Жовтня:

— Геть звідси, підступний! Хотів ти мене обдурити, так знай: не потрібен мені ні ти, ні твої подарунки!

Зажурилася Осінь, засумувала, але що ж робити? Пішла вона до мудрого Листопада за порадою, а той і каже:

— Не зможеш ти повернути назавжди свого синьоокого ласкавого Вересня, бо сильні чари має Жовтень. Проте позбався його подарунків, і тоді, через рік, прийде твій коханий. Однак лише на місяць. А зараз заспокойся й спочинь.

Так і зробила Осінь. Кинула шовки золоті, корали багряні, підхопив їх вітер та поніс. Зачепились дарунки Жовтня за гілки дерев — і стали ті золотисто-багряні, але сумною була їхня краса.

Багато води сплигло з тих часів. Бачили ви, як щороку, наприкінці вересня, вкривається земля сріблястою намороззю? То Вересень дарунки свої Осені приніс. Потім знову чаклує Жовтень:

золото і корали — свої принади — по деревах розкидає. Плаче, тужить Осінь за своїм втраченим нареченим, і втішає її мудрий сивий Листопад.

70 років з часу написання вірша!

Володимир СОСЮРА

Любіть Україну

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

Для нас вона в світі єдина, одна
в просторів солодкому чарі...
Вона у зірках, і у вербах вона,
і в кожному серця ударі.

У квітці, в пташині, в електровогнях,
у пісні у кожній, у думі,
в дитячій усмішці, в дівочих очах
і в стягів багряному шумі...

Як та купина, що горить — не згора,
живе у стежках, у дібровах,
у зойках гудків, і у хвилях Дніпра,
і в хмарах отих пурпурових,

В грому канонад, що розвіяли в прах
чужинців в зелених мундирах,
в багнетях, що в тьмі пробивали нам шлях
до весен і світлих, і щирих.

Юначе! Хай буде для неї твій сміх,
і сльози, і все до загину...
Не можна любити народів других,
коли ти не любиш Вкраїну!..

Дівчино! Як небо її голубе,
люби її кожну хвилину.
Коханий любить не захоче тебе,
коли ти не любиш Вкраїну...

Любіть у труді, у коханні, у бою,
як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою —
і вічні ми будемо з нею!

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Український документальний фільм «Майдан» кінорежисера Сергія Лозниці здобув Гран-прі міжнародного кінофестивалю АСТРА

11 жовтня 2014 р. український документальний фільм «Майдан» кінорежисера Сергія Лозниці здобув Гран-прі міжнародного кінофестивалю АСТРА, який проходив у румунському місті Сібіу (центральна Румунія).

Фільм - це хроніка подій в столиці України під час революції 2013-2014 рр.: від мітингів на Майдані Незалежності до кривавих вуличних боїв між протестувальниками та правоохоронцями.

(Посольство України в Румунії)

На знімку: український кінорежисер Сергій Лозниця.

Румунія

Бухаресту – 555 років

Засноване у 1459 році, місто стало столицею у 1862 році і сьогодні є найбільшим культурним і індустріальним центром. Походження імені невизначене: за різними легендами, Бухарест заснова-

Старий Бухарест - це своєрідне місто всередині столиці, яке відрізняється вузькими вуличками, маленькими площами і великою кількістю історичних пам'яток. Особливий інтерес становлять Палац правосуддя (1864 р.), Президентський палац в будівлі палацу Котрочень (1893 - 1895 рр.), Королівський палац (1937 р.), Триумфальна арка (1920 р.), Будівля Національного банку (1885 р.), П'яца-Републіка, Атеней, Університетська площа, Куртя-Веке (Старий двір), караван-сарай Ханул-луй-Манук, двір Карул-ку-Бере («Віз пива», 1879 р.), будівлі Університету і Архітектурного інституту. Особливо примітний грандіозний палац Парламенту. Після повалення колишнього диктатора, який ніколи не жив у цьому будинку, палац займає Румунський парламент. Крім того, тут проводяться різноманітні конференції. Палац воістину величезний: за площею він займає друге місце у світі (після Пентагону).

Палац Парламенту Румунії.

ний Букуром, що був чи то принцем, чи то пастухом. В румунській мові слово висиг означає радісний, задоволений. Влад Цепеш заснував Бухарест як фортецю 1459 року, щоби зупинити просування Османської імперії. Серед визначних пам'яток Бухаресту - палац Батануї (колишня резиденція трансільванських князів), Музей села, національний історичний музей і художній музей Румунії. Збереглося безліч старих церков - кафедральний собор Патріархії (XVII ст.), Собор Св. Георгія Старого (XIX ст.), Церкви Св. Арона (XV ст.), Ставрополеос (1724 р.), Патріарша (1665 р.) і Крецулеску, а також монастирі Плумбуїта (1559-1568 рр.), Антім (1715 р.) і Міхай-Воде. Незважаючи ні на які катаклізми, Бухарест продовжує залишатися одним з найбільш "зелених" міст Східної Європи. Парки Чішміджіу (1850 р.), Херестреу (1936 р.), Паркул-Карол (1906 р.) і Ботанічний сад біля палацу Котрочень - відомі навіть за межами країни.

"Ваша мова - мелодійна, співуча. Як на мене, вона мало схожа на російську, російська більш тверда, різкіша. Українською, здається, абсолютно неможливо лаятися: що не кричи, все одно пісня вийде. У цьому вона близька до італійської, і це не дивно, що обидві мови - нашу та вашу - визнано найкрасивішими у світі."

Мікеле П'ячідіо

Свято Тараса Шевченка в Румунії: погляд із України

Де мешкають українці в світі, нинішнього року вони широко відзначають ювілей видатного земляка, провідника української нації Тараса Шевченка, присвячений 200-річчю від дня його народження. Головне Шевченківське свято українців у Румунії відбувалося в живописному повітовому місті Сату Марє, на північному заході Румунської держави. З великої України в ньому взяли участь Людмила Красицька - праправнука Тараса Шевченка по сестрі Катерині, завідувач кафедри української філології та суспільних наук, професор Академії адвокатури України Тетяна Конончук, поважні гості зі Львова - Іван Дубович, заступник директора Інституту екологічної економіки, член-кореспондент Лісівничої академії наук України, юрист-міжнародник, та Григорій Гулик, кандидат економічних наук, доцент Інституту екологічної економіки, колишній голова Львівського господарського суду.

2012 року в румунському місті Сату Марє відбулася велика міжнародна наукова конференція, присвячена творчості Тараса Шевченка. Тепер, до 200-річчя поета, СУР видав, за матеріалами конференції, книгу «Тарас Шевченко - апостол українського народу». В контексті цього річного свята цю книгу, яка видана трьома мовами (українською, румунською та англійською), ілюстровано кольоровими фотографіями, було представлено. На урочистості з'їхалися представники всіх філій Союзу українців з різних міст Румунії, представники творчих спілок, письменники, композитори, художники. Ювілейні заходи по Шевченку органічно вписалися в свято Дня міста Сату Марє. Було покладено до пам'ятника Тарасові Шевченку квіти (до речі, в Румунії чотири пам'ятники Т. Шевченку), виступив великий вокально-інструментально-хореографічний колектив із Ужгорода, пізніше цей колектив годину виступав на центральній міській площі, де своє мистецтво представляли також етнографічні румунські

колективи, етнографічні колективи угорців, які мешкають у цьому місті.

Голова Союзу українців Румунії Стефан Бучута (він приїхав із м. Бухарест) вручив ювілейні медалі до 200-річчя Т. Шевченка активним діячам на ниві пропагування творчості геніального українського поета та української справи. Медалі прийшли з великої України від Української всесвітньої координаційної ради; посвідчення на медалі підписані Головою УВКР Михайлом Ратушним. Прикметно, що серед нагороджених виявився і неукраїнець, але надзвичайно активний чоловік, душа кожної української події в Румунії, адвокат Василе Мойш; він, до речі, був редактором англійської та румунської частин текстів у книзі «Тарас Шевченко - апостол українського народу», дуже глибоко знає і літературну, і мистецьку спадщину Кобзаря. Серед інших відзначених ювілейними шевченківськими медалями - викладачі української мови, активні пропагандисти Шевченкового слова, усієї його творчості: Арделян-Грінь Юлія, Берегій Анна, Дубик Марія, Самбор Анна, Співалюк Ледія, Кідещук Іван. На святі Тараса Шевченка були представники влади міста Сату Марє; вони говорили про вагомий внесок українців Румунії в культурне й економічне життя краю, про прекрасні взаємини між румунами й українцями. Участь перших осіб від місцевої влади свідчила про те, що румуни шанобливо ставляться до того, що робить філія Союзу українців Румунії в даному місті, очолювана від часу її створення Михайлом Мачокою, який за свою невтомну працю на ниві української тематики був помічений в Україні і 2013 року став лауреатом премії Всеукраїнського науково-культурного фонду «В своїй хаті своя правда, і сила, і воля», президент якого Людмила Красицька. Вона в своїй доповіді на нинішньому святі розповіла про справи, які робить Фонд Т. Шевченка, друкуючи нові наукові дослідження про знаменитого українця, подарувала «Шевченківський красназвчий альманах»,

який видається Фондом. Професор Тетяна Конончук поділилася науковими спостереженнями про морально-етичні, правові та духовні аспекти в поетичних творах Т. Шевченка, які базуються на біблійних принципах і були завжди присутні в текстах Кобзаря, залишаються актуальними й тепер, коли весь світ щоденно стоїть перед моральним вибором добра чи зла, темряви чи світла, любові чи ненависті. Шевченко й сьогодні закликає: «Свою Україну любіть! / Любіть її во время люте, / В свою останю минуту / За неї Господа моліть!». Т. Конончук передала українцям Румунії книги від Української всесвітньої координаційної ради, а також книгу, яка нещодавно вийшла в Україні: радіопередачі літературного критика Юрія Лавріненка «Літературний світ» (Київ: Твім інтер, 2014); вони звучали з 1959 по 1966 роки на радіо «Свобода» з Нью-Йорка на весь світ, відтворюють широкий спектр подій в Україні і на еміграції, виявляють патріотичну позицію автора. Порадував новим поетичним словом українців Румунії Василь Густі, голова Закарпатської обласної письменницької організації; професор Мирослав Петрицький, заступник голови Союзу українців Румунії, голова філії Мараморощини в м. Сігету Мармації повідомив, що в їхньому місті незабаром пройде конкурс читців, присвячений ювілею Шевченка.

Отже, ювілейний рік Кобзаря продовжується. Це, воістину, справа миру і дружби, бо Тарас Шевченко реально допомагає творити добро в непростому нинішньому світі. Вчитуймося уважно в його пророче слово!

Тетяна КОНОНЧУК,
член Національної спілки
письменників України,
лауреат Всеукраїнського
науково-культурного
фонду «В своїй хаті своя правда,
і сила, і воля».

Міжнародний симпозіум «Дні слов'янських культур у Румунії»

З 4 жовтня 2014 р. на Кафедрі слов'янських мов і літератур Бухарестського університету, під егідою Асоціації славистів Румунії, було організовано Міжнародну сесію, на якій обговорювалося питання слов'янських мов і культур Європи, перспективи розвитку слов'янського мовознавства, методи і способи розгляду літературного явища, слов'янські ментальності та імагологічні структури.

На цьому науковому заході були запрошені науковці з Болгарії, Чехії, Словаччини, Польщі, Сербії, Хорватії, України і, звичайно, з Румунії. Науковий симпозіум відбувся на високому рівні, а доповіді будуть надруковані у науковому збірнику «Romanoslavica». Слід нагадати, що наукова акція була

можливою завдяки допомозі спонсорів (Асоціації славистів Румунії, Департаменту національних відносин, Культурно-християнської асоціації українців Румунії ім. Тараса Шевченка, Культурного інституту Польщі в Бухаресті та ін.). На Міжнародному симпозіумі, серед інших, представили наукові роботи проф. д-р Іван Ребошак, проф. Іван Кідещук, письменник Михайло Трайста, викладач Василь Куреляк, радник в Уряді Румунії щодо нацменшин в питаннях навчання Марія Гоцук та інші.

Роман ПЕТРАШУК

Прес-реліз

«Вирій-2014» повернувся до Львова

(Закінчення. Початок у попередньому числі)

Наступних п'ять днів «Вирій» вперше знайомився з етнічними українськими територіями в Румунії – Мармароциною і Південною Буковиною, - де за офіційними даними проживає 60-тисячна українська громада, а за неофіційними – близько 100 тис. осіб. Мармароциною є географічним продовженням етнічної української території на південь від українсько-румунського кордону, що має історичну й культурну спорідненість з українським Закарпаттям. Це невелика територія, що сьогодні налічує 12 сіл компактного проживання близько 32 тис. українців-автохтонів, які становлять у них абсолютну більшість. Про це свідчать україномовні таблиці на в'їзді в українські села. Умовною столицею Мармароцини є місто Сигет, у якому знаходиться Український лицей, Український православний вікаріат і офіс Союзу українців Румунії у Мармароцині. Експедиція відвідала села Ремети, Кричунів, Вишня Рівна або Верхня Рівна, Руськова, Руські Поляни і Кривий або Репедя. Вдалося ознайомитись з місцевою дерев'яною й мурованою сакральною архітектурою, познайомитись з вчителем української мови Маріусом Семенюком, священником Юрієм Альбійчуком, поспілкуватися з місцевими українцями.

Передостанній день експедиції відбувався на теренах українських сіл Південної Буковини. Це друга за чисельністю в Румунії територія компактного проживання українців, більшість населення якої - гуцульський субетнос, що сьогодні офіційно налічує близько 8 тис. осіб. Південна Буковина входить до складу Сучавського повіту і є продовженням української Північної Буковини. Її умовно столицею є місто Сучава, з яким пов'язаний життєвий шлях Петра Могили, Миколи Устияновича, Ольги Кобилянської. Сьогодні тут знаходиться

центральна українська церква Св. Апостолів Петра і Павла Православної Архієпархії Сучави і Радівців, а також офіс Сучавсько осередку Союзу українців Румунії. Під час мандрівки цими теренами експедиція відвідала село Кирлібаба, в околицях якого у 1916-1917 роках дислокувалась Гуцульська сотня УСС, фестиваль культур національних менишин у м.Кимпулунг Молодовенеск, давні монастирі фортифікаційного типу у селах Молдовиця і Сучевиця, місто Радівців, де зустрілись з головою Сучавського осередку Союзу українців Румунії Бориславом Петрашукком, який розповів про становище місцевої української громади, про асиміляцію молодого покоління та обговорено плани майбутньої співпраці.

У рамках експедиції відбулося сходження на найвищу точку етнічних українських земель та другу по висоті вершину у Роднянських Альпах (найвищий хребет Східних Карпат) гору Інеу (Інеу, 2279 м). Тут замайорів український прапор, а вирійчани виконали Національний гімн України. Символічно те, що це було напередодні Дня Незалежності України.

Останній день «Вирію-2014» був особливий у зв'язку з відзначенням Дня Незалежності України. Після ранкового Богослужіння у греко-католицькій церкві у Радівцях «Вирій» вирушив у сторону румунсько-українського кордону. Остання зупинка експедиції в Румунії була в прикордонному містечку Сирет, у якому знаходиться мурована Українська греко-католицька церква Преображення Господнього (1908). Після перетину кордону експедиція зробила останню зупинку у Чернівцях, де у місцевому обласному державному музеї народної архітектури та побуту відбулося офіційне закриття «Вирію-2014».

Тарас РАДЬ,

співкоординатор Громадського об'єднання «Вирій»

Про діяльність філії Сату Марє...

(Закінчення. Поч. на 7 стор.)

Завдяки домовленості, 10 вересня у рамках стратегії транскордонного співробітництва в Хусті (Україна) були підписані Протоколи про наміри щодо співпраці між Хустською радою і Хустською держадміністрацією та повітом Сату Марє. До складу сатумарської делегації увійшли: голова повітової ради Сату Марє Адріан Штеф, директор кабінету голови повітової ради Клаудіу Суля, директор Повітового центру збереження та сприяння культурі Сату Марє Фелічіан Поп

та генеральний секретар Союзу українців Румунії, віце-президент СУР, філія Сату-Марє д-р Ірина Люба Горват.

З української сторони взяли участь, голова Хустської районної ради Закарпатської області Василь Губаль, голова районної

державної адміністрації Іван Рогач, представник районної ради Мирослав Хоменко, директор школи села Велятино, депутат районної ради (яка започаткувала співробітництво з повітом Сату Марє) Жанна Микитюк, керівник апарату райдержадміністрації Василь Любка, виконуюча обов'язки директора відділу культури і туризму Світлана Дзяпко та прес-секретар голови районної ради Габрієла Товт.

Голова Хустської районної ради Василь Губаль (сьогодні голова Закарпатської державної адміністрації) та голова Хустської державної адміністрації Іван Рогач висловили задоволення з приводу цього першого кроку до реального співробітництва з повітом Сату Марє висловивши надію, що Хустський район скористається досвідом сусіднього сатумарського повіту стосовно освоєння європейських фондів.

В свою чергу, Адріан Штеф наголосив, що повіт Сату Марє зацікавлений у всебічній співпраці, у відкритті нових можливостей для спільного просування двох областей і сподівається, що все це сприятиме регіональному розвитку.

Також він заявив, що «... радий, що після підписання подібного Протоколу нашого повіту з Виноградівським районом сьогодні ми підписали протокол і з Хустським районом. Ми сусіди, і я думаю, що ми повинні знати краще один одного, щоб допомогти один одному і просувати наші специфічні інтереси на користь громад, які ми представляємо. Також я приношу

послання дружби і солідарності від Румунії та Сату Марє, оскільки ми з українським народом в ці важкі часи, тому що згідно румунському прислів'ю «Друг пізнається в біді», – сказав голова Повітової ради Сату-Марє.

Вже те, що СУР (філія Іван Рогач, Сату Марє) та різні установи повіту Сату Марє урізноманітнюють і збагачують українську присутність у світі, що надають і будуть надавати посильну допомогу (передусім моральну і політичну) Україні, є надзвичайно цінним. Тому налагодження, розширення і всіляке зміцнення зв'язків з Україною є не тільки певним моральним обов'язком, але й має також на меті досягнення певних соціальних, культурних, освітніх та економічних цілей. Зокрема, це стосується використання інтелектуального, культурного, соціального та економічного потенціалу для встановлення дружніх і тісних стосунків. У цьому цілком збігаються інтереси українців Румунії та румунської держави.

«ГЕТЬМАН УКРАЇНИ ПИЛИП ОРЛИК: МОЛДОВСЬКІ ТА РУМУНСЬКІ ШЛЯХИ»

(Продовження з 13-14 числа 2014 р.)

У тому ж листі український гетьман повідомляв царя, що «згаданого Івана Драгинича залишаємо при собі в Батурині, бо він бажає жити тут, у Малій Росії, бажаючи забрати сюди з Волоської землі свою дружину й дітей... Ще є тут у нас чоловік, котрий прибув з ними — Петром Волошиним та Іваном Драгиничем, породи малоросійської, який має там, у Яссах, дружину і дітей, якого волоський господар спеціально виправив з ними, наказавши, щоб той чоловік подав циферну азбуку того володаря, якою він, володар [Антіох Кантемір (1695-1700 рр., 1705-1707 рр.). – Т. Р.] бажає чинити зі мною таємні обсилки, і того чоловіка я біля себе затримаю...»³³.

У свою чергу, К. Бринковяну, наприклад, у 1697 році через свого посла Д. Корбю у Варшаві (де І. Мазепа мав традиційно міцні зв'язки як колишній вихованець польської столиці та паж короля) звернувся до офіційного представника Росії у столиці Речі Посполитої А. Нікітіна на предмет можливого створення православного союзу. Це ж завдання Д. Корбю виконував і під час повернення до Бухареста через міста Чернівці, де місцевому старості К. Туркулецю було запропоновано вийти з-під військового підпорядкування Польщі та приєднатися до перспективних планів православних народів щодо спільного протистояння турецькій експансії³⁴. Забігаючи наперед, зазначимо, що на підтримку старости м. Чернівці валаський господар виступив і пізніше – 2 серпня 1704 року, коли звернувся з відповідним проханням до тодішнього польського короля Августа II, який перебував у тимчасових союзницьких відносинах з Росією, тобто і з І. Мазепою, проти короля Швеції Карла XII³⁵.

Крім цього, К. Бринковяну 16 вересня 1697 року офіційно звернувся до східного сусіда з проханням направити проти буджацьких татар, які, як вірні союзники Османської імперії, завдавали найбільш спустошливих ударів до сусідніх придунайських князівств, 2 тисяч піших стрільців та 1 тисячі вершників, серед яких «і козаків», «оскільки і Валахія, і Молдова були готові воювати за власне визволення з-під турків та протистояти австрійсько-польському тиску». Готовність Молдови була окремо підтверджена посланником господаря цього князівства Савою Константином, який у травні 1698 року провів тривалі переговори «у Батурині, у резиденції гетьмана України», після чого відбув до Москви. Майже через півроку, 10 вересня 1698 року, посланник валаського господаря мав повноваження просити українсько-російської допомоги з метою звільнення від турків гирла Дунаю, для чого пропонувалося союзникам «рухатися Канівською дорогою до Молдови силами 4 тисяч піших стрільців та 10 тисяч вершників, яких було б достатньо», оскільки існувала домовленість про підтримку з боку «Константина Туркулеця – старости міста Чернівці та, водночас, керівника... місцевих... молдовських частин з 10 тисячами відбірних вершників». У свою чергу, Валахія зобов'язалася, окрім суто військової підтримки, надавати спільним українсько-російським збройним силам і допомогу провізією – пшеницею, медом, маслом, а також кінями, биками, вівцями і навіть матеріалами для спорудження кораблів³⁶.

Примітно, що, починаючи з моменту підписання 24 жовтня 1698 року Карловацького перемир'я між Австрією та Польщею, з одного боку, та Туреччиною – з другого, і до початку 1700 року існувала виключно сприятлива політично-військово-дипломатична кон'юнктура для консолідації зусиль І. Мазепи та К. Бринковяну, що пояснювалося стратегічними змінами позиції Росії, до якої на той час була вимушена прислуховуватися і Україна. Вихід Росії з переговорного процесу зазначених вище впливових європейських сил та проведення у Стамбулі сепаратних російсько-турецьких переговорів, які завершилися підписанням мирного договору від 23 липня 1700 року, стали переконливим сигналом того, що на сході від придунайських князівств постає могутня держава та військово-політична сила, з якою, до того ж, їх традиційно пов'язувала єдина православна віра. Це допомогло «розв'язати» руки валаському господареві, який у своїй зовнішній політиці на початку XVIII-го століття рішуче переорієнтувався на схід, що було доведено, зокрема, всебічною підтримкою К. Бринковяну офіційного представника Петра I (Е. Українцев) під час зазначених вище переговорів з турецькою стороною, які завершилися для північно-східного сусіда успішно: Османська імперія погодилася з переходом до Росії Азова та прилеглих територій, а також відмовилася від подальшої сплати Москвою щорічної данини татарським ханам.

Покажемо у плані переорієнтації К. Бринковяну на схід було встановлення ним 16 вересня 1697 року дипломатичних відносин з Росією, у чому гетьман України відіграв важливу роль. Так, 3 жовтня того ж року І. Мазепа прийняв посланника валаського господаря Г. Кастріотула, який прямував до Москви, і задалегідь повідомив Петра I про важливі деталі його офіційної місії³⁷, тим самим посприявши цій події. У подальшому все листування К. Бринковяну з Москвою та на зворотному шляху відбувалося лише через І. Мазепу, кур'єри якого, вправлені П. Орликом, зустрічалися з валаським господарем та його представниками, як правило, у замському палаці Могошоая. Так, в особистому листі від 27 березня 1700 року на адресу свого посланника у Москві К. Бринковяну, зокрема, писав про те, що, «починаючи із січня місяця і дотепер писав п'ять разів і чотири рази надіслав 6 пакетів листів, отриманих від диякона Думи [Е. Українцев] із Стамбула. – Т. Р.), який нас дуже просив передати їх у такому ж вигляді гетьману»³⁸. У цьому контексті зауважимо, що у даному листі йдеться лише про короткий тримісячний період початку 1700 року, протягом якого до І. Мазепи потрапили п'ять листів, власноручно написаних К. Бринковяну. Можна ж з достатнім ступенем вірогідності стверджувати, що до 1708 року було чимало таких листів, які ще очікують свого дослідника. Прикладом є низка документів, серед яких – написаний валаським господарем у м. Тирговиште лист від 5 лютого 1707 року, в якому він називає свого українського сучасника «Мазепу – світлішим гетьманом Запоріжжя»³⁹, а також аналогічне його зашифроване послання від 23 березня 1708 року, тобто за півроку до переходу І. Мазепи на бік Карла XII, що свідчить про повну довіру до першого, на адресу російського канцлера Г. Головкина, де чітко підкреслюється незмінна посередницька роль

українського гетьмана та довіра до нього у справі забезпечення стабільного кореспондентського зв'язку Валахії з Росією. Це, зокрема, впливає з наступного висловлювання К. Бринковяну стосовно власних листів: «...яких я надсилаю своєю людиною світлішому пану гетьману, згідно з Вашим попереднім дорученням, не сумніваючись у тому, що він без затримки через своїх людей передасть їх туди, де ви будете знаходитися»⁴⁰.

Безперечно, вся ця кореспонденція, разом з достеменно відомими фактами передачі К. Бринковяну І. Мазепі на знак глибокої поваги до нього подарунків, коштовностей, вина і навіть екзотичних продуктів і значних грошових сум, здійснювалася за участю господарів Молдови. Її територією прямувала відповідна пошта з Бухареста, із розумінням того, що від українського гетьмана найбільше залежали якість, стан, оперативність та подальша доля тодішніх зв'язку і кореспонденцій, призначених також і для московських високопоставлених осіб. Зазначена вище інтенсивність листування між І. Мазепою та К. Бринковяну, посередницька роль гетьмана України у забезпеченні кореспондентського зв'язку між Москвою та Стамбулом ще раз підтверджують реальну спроможність українського лідера порушувати та обговорювати з валаським господарем будь-які питання. Тут не буде зайвим підкреслити, що з перших років XVIII-го століття листування гетьмана з лідерами придунайських князівств велося через П. Орлика, що дозволяло йому бути у курсі з усіма справами, що відбувалися між Батурином, Яссами та Бухарестом. Довіра до генерального писаря з боку гетьмана була повною. «Якби ти мені не був вірний, то також би загинув, як і Кочубей»⁴¹, – заявив І. Мазепа П. Орлику пізніше, у серпні 1709 року, під час їхнього перебування в Бендерах. Як найбільш довірена особа гетьмана, П. Орлик також брав участь в усіх таємних нарадах, що проводив І. Мазепа із генеральною старшиною.

Література:

33 Там само. – С. 124.

34 Georgescu-Buzău Gh. Un diplomat român la Moscova la începutul secolului al XVIII-lea: David Corbea ceaușul // Relații romîno-ruse în trecut. Studii și conferințe. – București, 1957. – P. 53-54; Panait P.I. Moldova în politica lui Constantin vodă Brâncoveanu // Anuarul Muzeului județean Vaslui. Vol. II. – Vaslui, 1980. – P. 301-307.

35 Cernovodeanu P. Op. cit. – P. 44.

36 Ibid. – P. 22; Bezviconi Gh. Op. cit. – P. 122.

37 Bezviconi Gh. Op. cit. – P. 116.38 Copie de pe un hrisov al Prea înaltului meu Domn anul 1700, luna martie, 27 // Cernovodeanu P. Op. cit. – P. 87.

39 Traducere după o scrisoare grecească cifrată scrisă de domnul Țării Românești postelnicului Gavril Ivanovici Golovkin. Târgoviște, 1707, februarie 5 // Cernovodeanu P. Op. cit. – P.113-114.

40 Tâlmăcire după o scrisoare grecească cifrată, scrisă de domnul Țării Românești Înălțimii Sale contelui Gavril Ivanovici Golovkin, iar această scrisoare a sosit la Vitebsk în luna aprilie, 17 zile, anul 1708 // Cernovodeanu P. Op. cit. – P. 120-121.

41 Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. – С. 52.

(Далі буде)

Теофіл РЕНДЮК

«РОНЯНСЬКИМ ГОЛОСАМ» – 65

(Закінчення. Поч. в н-р 17-18/2014.)

Хор «Ронянські голоси» виступив після гурту «Рушанка» з піснями: «Реве та стогне...», «Якби мені черевички», «Де Канівські кручі...» і «Заповіт».

Вшанування пам'яті ветеранів війни – інша подія, яку організовує повітовий комітет СУР. Цього року ця подія відбулася 11 травня 2014 у селі Русь-Поляна.

Рано хор «Ронянські голоси» і члени танцю «Соколята» поставили вінок квітів до пам'ятника «Невідомому солдату» в центрі села Верхня Рівна в присутності голови Марамороської філії СУР Мирослава Петрецького і заступника голови села Івана Рускована, голови місцевої філії СУР Елека Опрішана і багатьох односельчан.

Священик Юрій Албічук відправив панахиду коло пам'ятника на пам'ять полеглих добровольців із Села Верхня Рівна. Потім хор і ансамбль танців поїхали до Русь-Поляни, де зібрались художні гуртки українських сіл Мараморощини на чолі із їх головами СУР, запрошені гості, голова СУР Мараморощини і голова СУР Степан Бучута. Після панахиди, відслуженої біля пам'ятника ветеранів в центрі села Русь-Поляна, покладання квітів, формації і гості зайшли до Культурного Дому. До початку урочистостей на сцені ішов

фільм із II світової війни (із сценами битв). І було таке інтересне почуття (страху, жалю), що тепер на сході України відбуваються подібні битви. Подію відкрив голова М. Петрецький, який викликав гостей на сцену. Голова СУР Ст. Бучута виділив Дипломи ветеранам, які ще живуть (їх все менше і менше). І з цієї нагоди були теж приділені управлінням села Дипломи почесних громадян кільком особистостям, між якими – голові СУР Ст. Бучуті і унів. проф. Г. М. Берлі. Артистична програма почалася вокальною групою і танцем учнів Школи н-р 4 із Полян. Хор «Ронянські голоси» проспівав кілька пісень, присвячених героям війни: «Іхав козак на війноньку», «Повіяв вітер степовий», «А в полі могила» і «Де Канівські кручі». «Соколята» представили ронянський локальний танець. Після нас виступали вокальні гурти із Рускова, Красного, Луга над Тисою, Кривого, Вишавської Долини і Бистрого.

Третя подія в Сігеті, де хор «Ронянські голоси» виступав, відбулася 13 червня 2014 р. з нагоди відкриття – Національного фестивалю української поезії. Відкриття у залі музичної школи ім. Дж. Енеску.

На відкритті фестивалю зійшлись делегації з усіх областей, де проживають українці, у складі учнів, які беруть участь у конкурсі поезії і їх професори, почесні гості, члени Ради СУР, голови місцевих організацій СУР Марамориша і відповідних областей.

Відкриття провів успішно перший заступник голови СУР Мирослав Петрецький, голова Марамороської філії СУР і засновник цього фестивалю. Головною подією цієї урочистості було представлення книжки Ст. Бучути «Словом і ділом». Про книжку говорив автор і І. Робчук, головний редактор часопису «Curierul ucraïnean». Після інших промов гостем на сцену вийшов хор «Ронянські голоси». Вони почали свій виступ із молитвою «Отче наш» на 4 голоси, пісню на слова Т. Шевченка «Реве та стогне...» вони виконали у супроводі всього залу. Потім проспівали обробку композ. проф. І. Лібера (присутнього у залі): «Ой зацвіла ліщинонька». З великим

успіхом виконали обробку композ. проф. М. Митринюка на румунській мові «Суїта Марамурешане». І закінчили свій виступ піснею «Дунаю, Дунаю» з учнями танцю «Соколята», які в продовженні виконали народний ронянський танець. Як хор, так і танець, були обдаровані щирими оплесками.

У місяці липні хор «Ронянські голоси» і ансамбль танцю «Соколята» брали участь у Міжетнічному фестивалі пісні і танцю у Великому Бичкові. На цей раз тут були запрошені і брали участь, крім артистичних груп із українських сіл Марамориша, і румунський вокальний гурт, мадярські і німецькі танці, які мали великий успіх.

На початку серпня 2014 до нас (до Верхньої Рівни) завітала група з телебачення Молдови (Кишинів). Їх цікавило зберігання народних обрядів і звичаїв українців в Румунії (з Мараморощини). Вже знайомий редактор румунського телебачення Крістіан Табере із репортером і камераманом з Кишинева зняли сцени з ронянської кухні (приготування страв), ткання (за кроснами), плетення весільного стяга. Хор «Ронянські голоси» був знятий телебаченням у саді, виконуючи пісні «Реве та стогне», «Ой зацвіла ліщинонька», «Дуба, дуба», «Дунаю, Дунаю», а також «Соколята», виконуючи народний танець. Ансамбль «Червона калина», засновник і керівник проф. Мирослав Петрецький, був знятий

у гарнім пейзажі, виконуючи кілька українських пісень, а також були взяті і кілька інтерв'ю.

Після цього, 3 серпня 2014 р., хор «Ронянські голоси» і танець «Соколята» були запрошені на «День українського письменника» у селі Луг над Тисою. На відкритті була представлена книжка «Скарби минулого» письменниці Марії Чубіки.

Про книжку і лужанську письменницю М. Чубіку, яка надрукувала вже четверту книжку, говорив письменник і головний редактор «Дзвоника» Микола Корсюк. Голова СУР

Ст. Бучута нагородив письменницю «Грамотою» за її письменницьку працю і букетом квітів. «Грамотою» був нагороджений і М. Петрецький з нагоди виповнення 55 років життя і 20 років праці на користь української громади. «Грамоту» і медаль одержала і пані Дж. Петрецька, диригент хору «Ронянські голоси».

У продовженні цього моменту виступила група жінок із Луга над Тисою під керівництвом М. Чубіки, яка виконала «букет» лужанських народних пісень. Потім виступав мужчинський гурт із Луга, який виступав і в інших селах із давніми народними співанками. Між виступами гуртів М. Чубіка обдарувала своєю книжкою із підписом всіх починаючи від своєї сім'ї і одержуючи букети квітів, похвалу і подяку.

Хор «Ронянські голоси» виконав кілька українських пісень, а потім ансамбль танцю «Соколята» виконав народний локальний танець. Артистична програма закінчилася виступом вокальної групи «Барвінок» із Кричунова, ансамблем «Червона калина» і виступом інструментистів Ю. Семенюка і М. Грижака з народними піснями.

Подія закінчилася спільною вечерею, де була присутня і футбольна команда українців Марамориша, яка виграла I місце в матчі із командою з Тернополя (Україна). Вони отримали ювілейний приз і їм проспівав прекрасні українські пісні ансамбль «Червона калина».

Текст і фото
уч. Іляни ДАН

До 200-річчя Тараса Шевченка

Друзі та однодумці Тараса Шевченка

Видатний український поет і художник, прозаїк і драматург, фольклорист і етнограф, громадський діяч і борець за соціальну та національну свободу українського народу, автор безсмертних «Гайдамаків», поем, чудових ліричних поезій, драми «Назар Стодоля», 1100 картин і прози, «світоч» нашої національної культури (як називав його один із друзів – Яків де Бальмен) Тарас Григорович Шевченко (1814-1861), хоча і прожив лише 47 років, з яких 24 в кріпацтві, а 10 на засланні, і лише 13 років на волі, під наглядом таємної царської поліції, мав багато друзів і соратників (однодумців).

Не беручи під увагу подругу дитинства Оксану Коваленко, яка в рідній Кирилівці брала участь у всіх іграх (хлоп'ячих) Тараса, яку описує в повісті «Дитинство Тараса» правнук по сестрі Катерині Дмитро Красицький: «У Оксани було гарне обличчя, карі очі, як дві зорі в небі, довгі коси, завжди заплетені. Сорочка майже нічим не різнилася від хлопчачої, але на рукавах – маленькі полики, вишиті квіточками, і сама вона була, як квіточка. Говорила ніжно і сміялася дзвінко, як струмочок» (Дитвидав, Київ, 1959 р.), якій пізніше поет посвятить вірші: «Мар'яна-черниця», «Ми вкупочці колись росли», «Мені тринадцятий минало»; в житті нашого Кобзаря було безліч однодумців і приятелів, які залишили сліди в його поетичній і художній творчості.

Одним із перших друзів, який відіграв важливу роль в долі майбутнього поета, був Іван Сошенко, художник-українець, студент Петербурзької Академії мистецтв. Він вперше зустрів юного Тараса в Літньому саду Петербурга, де Тарас Шевченко у вільний час рисував статуї. Іван Сошенко відразу помітив і оцінив талант юнака, і через короткий час познайомив його з членами малоросійського товариства, між якими був і Євген Гребінка – український і російський байкар, поет, прозаїк з України. Вирішальним в житті Тараса Шевченка було знайомство з істориком мистецтв Василем Григоровичем, конференс-секретарем і професором Академії мистецтв, якому поет присвятив пізніше поему «Гайдамаки», і з Федором Петровичем Толстим, графом, різьбярем і художником, та з музичним діячем Вієльгорським. Вони, розглянувши малюнки Тараса, похвалили їх і дозволили молодому кріпакові відвідувати мистецькі уроки. Після повернення з Італії великого російського художника Карла Брюллова, Іван Сошенко показує йому роботи Тараса і читає йому поему «Причинна». Карл Брюллов, очарований талантом юнака, запрошує його в свою майстерню працювати, а пізніше і мешкати в ній.

На літературних вечорах все більше заходить бесіда про викуп поета з кріпацтва. Карл Брюллов зрозумів, що це буде не легка справа, що з поміщиком Енгельгардтом прийдеється поборотись за звільнення поета з неволі. Після довгих дебатів, художник Венеціанов згодився поговорити з поміщиком, який обіцяв дати випускні, але вимагав за це 2500 карбованців. Це була величезна сума. Щоб її зібрати, Карл Брюллов пише портрет великого російського поета-романтика Василя Андрійовича Жуковського, який продається на лотереї і дістається царській родині. Письменник Данилевський уточнив, що не Микола I визволив Шевченка, а великі гроші дав добрий друг Євгена Гребінки, великий російський письменник-українець Микола Гоголь. Треба уточнити, що й Іван Сошенко взяв участь у викупі поета: він написав портрет Ширяєва, щоб і той відмовився від послуг маляра Шевченка. 22 квітня 1838 року Тарас Шевченко став вільною людиною. З цієї нагоди великий наш поет присвятив свою поему «Катерина» Жуковському.

Друзі Тараса Шевченка помагали поетові в цей період. Найбільше зробив у цьому ширий друг Євген Гребінка. В 1840-ім році він видає перший «Кобзар» Тараса Шевченка, де ввійшло 8 творів поета. Тому Євгена Гребінку називають «хрещеним його батьком». Приятель поета Василь Іванович Штернберг, художник, здійснив картину «Кобзар з поводирем», яка була вміщена, як фронтеспіс, в першому «Кобзарі». В тому ж році була мова, щоб Тарас Шевченко поїхав за границю для удосконалення в малюванні. Ця мрія не здійснилася. Василь Штернберг в супроводі художника Івана Айвазовського поїхали без поета. З цієї нагоди Тарас Шевченко написав вірш «На забудьте Штернбергові».

В 1843-ому році Тарас Шевченко їде з приятелем Євгеном Гребінкою в Україну. В Києві знайомиться з першим ректором Київського університету Максимовичем та з українським письменником Пантелеймоном Кулішем. Їде в Яготинь, гостить у князя Рєпніна-Волконського, нащадком Рюриковичів, колишнім генерал-губернатором Малоросії, покровителем української справи в царській Росії. Він прийняв поета як свого давнього друга. Княжна Варвара Рєпніна (залишились чудові її

портрети, написані Тарасом Шевченком) закохалась в поета і стає його найкращим другом; ця дружба продовжуватиметься довгі роки і полегшить його долю в роки заслання. Їй поет присвятив поему «Тризна» і на пам'ять дарує свій автопортрет.

Яков де Бальмен, художник (який зробив ілюстрації до поезій Тараса Шевченка), був теж добрим другом поета. Його заслали на Кавказ, де художник і помер. Йому поет присвятив поему «Кавказ». Брати Закревські були приятелями поета, а до їх сестри Галі Закревської Шевченко мав особливі почуття любові. Їй він присвятив вірш «Г.З.» і поему «Слепая».

Вернувшись в Петербург, Тарас Шевченко зблизився з великим українським та російським актором Михайлом Семеновичем Щепкіним, бувшим кріпаком. Він грав спочатку в Полтавському театрі під керівництвом Івана Котляревського; він і викупив його з кріпацтва. Йому поет присвятив вірш «Чигирин», а пізніше здійснив його портрет. В березні 1845-ого року, як пише український драматург, академік Олександр Корнійчук, «Тарас Шевченко закінчує курс Петербурзької академії мистецтв і Радою академії дістає звання некласного художника і, на його просьбу, відряджений в Україну для художніх занять» (Вступна стаття Академіка О. Є. Корнійчука – Тарас Шевченко – Кобзар, Київ, 1950 р. стор. 6).

В 1846-ому році живе поет в Києві, де вступає в Кирило-Мефодіївське братство, таємної політичної організації, яка виступала проти кріпосницько-самодержавного ладу, продовжуючи ідеї декабристів. Але більшість «братчиків» мали ліберальний настрій. Революційний запал поезій Тараса Шевченка страхав членів братства. В житті поета появляються нові друзі: Микола Костомаров – історик, письменник, етнограф, Микола Гулак – політик, мислитель, математик, та Василь Білозерський – громадсько-політичний і культурний діяч, який виступав за об'єднання всіх слов'янських народів. По доносу студента Петрова, всіх членів арештували і відправили в Петербург, а потім на заслання. 10 років пробув Тарас Шевченко на засланні: в Орській фортеці, в Оренбурзі, в киргизських степах і Кос-Аралі, а в Новопетровському укріпленні командир Володимир Воронцов, який мав хист до рисування і любив поезію, навіть запам'ятовував вірші поета, позволяв Шевченкові рисувати.

(Далі буде)

Мотря ОЛЕНЧУК-КРАМАР

З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ ЗДОРОВИМО ВАС, ДОРОГІ ЮВІЛЯРИ!

◆ Михайла МИХАЙЛЮКА (1 жовтня 1940 р.) – відомого літературного критика, поета, прозаїка і головного редактора «Українського вісника», члена Спілки письменників Румунії, уродженця мальовничої Буковини, випускника Серетського українського ліцею та Факультету української мови та літератури Бухарестського університету.

◆ Ананія ІВАНОВА (14 жовтня 1946 р.) – колишнього депутата Парламенту Румунії, вихідця задунайських козаків, одного із співзасновників філії СУР в Добруджі, керівника дитячого гурту «Дунавецькі козачки».

◆ Степана БУЧУТУ (23 жовтня 1944 р.) – уродженця найбільшого українського марамороського с. Русь-Поляна в багатодітній українській сім'ї.

Випускник Сігетського українського ліцею, Інституту електромеханіки та Бухарестського юридичного факуль-

тету при Екологічному Університеті.

З 2005 р. – депутат Румунського парламенту двох скликань, представник української меншини та голова СУР.

29 вересня - 1 жовтня 2011 р. п. Степана Бучуту обрано на новий мандат голови Союзу українців Румунії. Бажаємо багато успіхів на українській ниві голові!

Пан Степан Бучута автор двох книг публіцистики.

Вітаємо п. Ст. Бучуту з його 70-літтям! Бажаємо йому багато радості, сонячних днів та сімейного щастя!

З РОСИ-ВОДИ!

ХАЙ НИНІШНЯ ОСІНЬ ПРИМНОЖИТЬ ВАМ ЛІТА!

НА МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

УКРАЇНЦІ РУМУНІЇ В НЬЮ-ЙОРКУ

Недавно я одержав листа з Нью-Йорку від мого односельчанина і доброго друга – Петра Кобилиці, сина Івана Кобилиці, правнука Лук'яна Кобилиці. Петро Кобилиця за фахом електроніст, одружений із лікарем Іляною Сілагі, за національністю угоркою. Немаючи дітей, тому 18 років вони вирішили виїхати в США, і не будь-де, а у Нью-Йорк, де працюють і понині.

Петро великий байкар. Він каже, що почув від приятелів молодіжного покоління, що в Америці собаки ходять з калачами та бубликами на хвостах, і покидає посаду електроніста в пошті міста Брашова, а дружина, лікар у повітовій лікарні, і полетіли під «голе» небо в Америку. Медичні студії і спеціалізацію, здобуті в Румунії, в Америці не визнають, і так дружина Петрова, наполеглива людина, поступає, на основі атестації, до тамтешнього факультету, а після шести років закінчує його успішно; слідує спеціалізація, і тільки після нової атестації – власний медичний кабінет у кварталі Менхетен в Нью-Йорку.

Петро працює чорноробом, заробляє добренько і підтримує фінансово дружину, оплачує квартиру та всі послуги. Тепер Петро вже менеджер, заробляє добре, дружина має свій кабінет у найдорожчому кварталі Нью-Йорку. Тут же купили комфортну квартиру, але ж Петрові – 62 роки, а дружині також минуло 60...

Петро, як нащадок славних Кобилиць, визнає, що кілька років снів маленький апаратчик та викрутку, які вживав на посаді в пошті, де мав непогану зарплату. Все ж, їх рішення добитись до Америки було наполегливим, будь-якими, великими труднощами. Тому Петро нікому не радить летіти в Америку, де протягом 18 років не бачив собак із калачами та бубликами на хвостах.

Петро кожного року відпустку проводить в Румунії, побільше в рідному селі Нісініті, де має маленьку садибку, родину, а також і в Брашові, де має комфортну квартиру. Він уважно «слідкує» за життям гуцулів і, на від'їзді, має завжди своєрідний «Баланс», робимо підсумки, де Петро виражає свої враження, незадоволення тим, що гуцули стали великими космополітиками, не дбають, щоб їх діти спочатку знали свою українську материнську мову, так, як це роблять українці в Америці, вперше стараються, щоб їх діти знали материнську мову, а пізніше офіційну державну-англійську.

У листі з 1 жовтня 2014 р. Петро з великим захопленням і задоволенням описує про духовне життя українців взагалі, зокрема українців Румунії, котрі мешкають у Нью-Йорку.

Починаючи з 1997 р., Київська Патріархія перебрала церкву у Нью-Йорку, котра мала розснутися, бо не було віруючих. З цього року отець парох Федір Мазур родом із села Зоріле Караїсеверінського повіту Румунії із допомогою кількох українців з України, а також із села Ремети Марамороського повіту, почали ремонтувати церкву із храмом Святої Трійці. Велику допомогу подала і Київська Патріархія, і так сьогодні «церква виглядає, як писанка», – пише Петро Кобилиця. Добродійка Іляна та сини Даніель і Адріан спричинились також до відбудови Храму Божого. Щонеділі і на свята церква із храмом «Святої Трійці» переповнена.

18 жовтня цього року цей Божий Дім буде переосвячений.

В листі Петро Кобилиця подає кілька імен із Буковини, як Михайло Годенчук із села Палтіну Сучавського повіту, Петро Кобилиця із Нісініті, а з Реміт, Марамуреш: Михайло і Михаєла Мачока, Василь Думнич, Крістіан Шофінець, Іван Бринзяник та інші.

Українці Румунії після Божої Служби у соціальній залі зустрічаються коло чаю чи кави, обговорюють різні справи, а головно події з Румунії, а також з України.

В церкві існують підготовчі класи для навчання української мови.

У Нью-Йорку всі українці святкують церковні свята за старим стилем.

Петро мені знову ставить питання: «Чому у нас в селі, де переважна частина людей українці, отець українець, не правиться літургія на українській мові?!».

Петро Кобилиця зовсім незадоволений тим, що одні його односельчани забувають свій корінь і

пропонує зібрати село і розповісти людям, як живуть, як поводяться і як думають про свою рідну мову, звичаї та обряди українці Америки, бо так, може, «протверезяться» одні з них, а головно ті, котрі розмовляють правильно по-румунськи.

Юрій ЧИГА

ПС. Пане Головний Редактор,
Висилаю Вам кілька фотографій, де Ваш банатський священик Федір Мазур є зразковим українцем і дбає про всіх наших земляків!

СЛОВО СТЕПАНА БУЧУТИ ПО СІГЕТСЬКІЙ РАДІОПЕРЕДАЧІ

Добрий день, шановні слухачі
Сігетської радіопередачі!

Не знаю, чи всім вам відомо про те, що пані Кодря Емілія перестала працювати в Сігетській Радіостудії з власних причин.

Від мене особисто та від Союзу українців Румунії з такої нагоди дякую пані Емілії за її працю на користь української

громади Мараморощини. Її передачі були на високім рівні і приємні для всіх нас.

Бажаю пані Емілії Кодрі успіхів в її праці на кафедрі української мови в ліцеї ім. Тараса Шевченка.

Нехай щастить Вам, пані Емілія, у всьому.

Я радю, що нарешті знайшлася інша особа – пані Мара Вледеску, яка, гадаю, відповість на вимоги українських радіослухачів Мараморощини, що вона буде старатися підготувати передачі на українській мові якнайкраще і вкінці дійде до якісних передач, або ще й перевищить попередні передачі.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Успіхів Вам, пані Мара, в цій новій праці.

Щодо діяльності СУР в культурно-виховній галузі цього місяця хочу вас повідомити, що ронянські артистичні гурти «Ронянські голоси» та «Соколята» виступали на сцені Профспілкового Будинку Культури в місті Бая Марє з нагоди святкування 85-ої річниці від дня народження знаменитого румунського співака Ніколає Сабеу.

Ніколає Сабеу святкував також і 65 років, відколи почав співати на сцені. 65 років співпадає і відколи новозаснований мішаний хор «Ронянські голоси» в селі Верхня Рівна, що на Мараморощині, виступав вперше на сцені.

Пані Джета Петрецька представила зі своїми гуртами приємну артистичну програму, про яку і Ніколає Сабеу дуже похвально говорив на сцені в Бая Марє, а публіка підкреслила гучними аплодисментами.

Цього місяця, в неділю 26 жовтня, в селі Ремети відбудеться культурно-артистичний захід «Осінні обряди в Реметах», він стосується осінніх звичаїв в українському селі над Тисою-рікою.

З цієї нагоди організовується виставка урожаю цього села, а також культурно-спортивні змагання. Запрошуємо українців з Мараморощини та з інших країв, і не тільки українців, а й з-між інших меншин, щоб загостили на наше свято.

Доброго здоров'я, шановні радіослухачі!

Степан БУЧУТА
Бая Марє, 21.10. 2014 р.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»
Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії